

Referat af møde i luftvisionen den 19. juni 2023

Til stede: Morten Løber, Heidi Ravnborg (online), Valdemar Ehlers (online), Per Winther Christensen (online), Rose Rosenvold Staib (online), Kjeld Vang (online), Erik Christiansen (referent), Signe Sonne-Holm, Anne Marie Zinck (mødeleder).

- 1) Godkendelse af dagsorden
Dagsordenen blev godkendt uden bemærkninger.
- 2) Godkendelse af referat fra 14. møde i Luftvisionen den 13. januar 2023 (vedlagt)
Referatet blev godkendt uden bemærkninger.
- 3) Status på revisionen af EU's Luftkvalitetsdirektiver v Heidi Ravnborg.

Forslag til revideret luftkvalitetsdirektiv bliver drøftet under det svenske formandskab. Der er pt. en gennemgang af artikler og annekser. Man er ikke kommet igennem endnu mht. grænseværdier. Det, der bliver drøftet nu, er ikrafttrædelsesdatoer. Der pågår drøftelser om måleforpligtigelser på "super sites" og om man skal supplere målingerne med modeller og hvor de skal de ligge. Der pågår desuden drøftelser af, hvem der skal have ansvaret - er det medlemsstaterne eller kommissionen?

Der skal være rådsmøde den 20. juni og det svenske formandskab har sendt to spørgsmål ud. Medlemsstaterne skal bl.a. melde ud om man er enige om ambitionsniveauet mht. grænseværdier. Danmark går efter at fastholde niveauet. Fremadrettet overtager det spanske formandskab i juli og de vil komme med en generel indstilling til oktober. Der skal være truffet en beslutning inden februar. I forhold til ambitionsniveauet har man stort set halveret grænseværdien for partikler. Der er dog stadig et stykke ned til WHO-grænseværdien, som er målet. Kommissionen har indsat en løbende reduktionskade for PM_{2,5} og NO_x. I 2030 skal medlemsstaterne ligge 25 pct. under grænsen af, hvad den var 10 år tidligere. I Danmark lå partikkelkoncentrationen i 2020 på 10. Derfor hedder vores grænseværdi faktisk 7,5 (i stedet for 10). 25 pct. reglen gælder på partikler og NO_x.

Ny Euronorm 7: Tyskland har modarbejdet Euronorm 7 og der kører flere retssager mod Tyskland ved EU-domstolen. **Der tages kontakt til Stig Aagaard fra ambassaden i Berlin** for drøftelse af danske eksportmuligheder til næste møde.

Det er meget uklart, hvordan reglen om erstatning i luftkvalitetsdirektivet reelt skal håndhæves – det er også noget Danmark har påpeget. Ministeriet blev spurgt, om det ikke kunne være en ide at lægge disse regler over i miljøskadedirektivet, så de ikke ligger i hver sin søjle. Miljøministeriet kender ikke til, at der er en holdning til, at det skal samles. I Danmark er det Udenrigsministeriet, der har den koordinerede rolle i forhold til en samlet dansk holdning.

- 4) Orientering om NO_x forurening fra skibe og overholdelse af TIER III, v Per Winther, Danish Shipping

Baggrunden for orienteringen er en pressemeddelelse fra det såkaldte scipperprojekt, der handler om mulige overskridelser af NO_x kravene til Tier III skibe.

<https://www.altinget.dk/miljoe/artikel/nye-skibe-er-langt-fra-at-overholde-skaerpede-krav-til-luftforurening>

Der er målt NOx og Partikler. Det, der er udfordringen, er, at der måles onsite med helikopter, hvor der bl.a. ikke tages hensyn til motorbelastningen, som har stor betydning for Nox udledningen. Vedlagt præsentation fra Per Winther.

Drøftelse: Der bliver i fremtiden brug for rigtig meget udstyr til røggasrensning - også fra nye brændstoffer. Der er flere ting, der trækker i hver sin retning i forhold til miljømål og CO2 reduktioner. Det kunne godt give mening at begynde at måle på nye skibe med en belastning på under 25 % for at se, om der er et problem. Traditionelt har der været installeret meget store motorer på fragtskibe. Tendensen er nok, at man på nye skibe begynder at optimere på motorer med lavere belastninger. Man skal være opmærksom på, at der er flere motorer på et skib - herunder flere hjælpemotorer. Det her med anvendelse af katalysatorer har man set på i Norge, hvor man måler effekten over tid. Her har det vist sig, at der er nogle katalysatoranlæg med ammoniak, som ikke performer så godt over tid.

Generelt i forhold til overholdelse af tier III - Der burde være compliance, men det er på dagsordenen i IMO – så der er fokus på området.

- 5) Nye dagsordener indenfor luftforurening som følge af PTX og PFAS til luften. Drøftelse af nye initiativer. (fælles drøftelse)

På det seneste møde i januar blev der udtrykt et ønske om at tage en fælles drøftelse af nye dagsordener indenfor luftforurening. Dette handler om PTX, hvor der kan være nogle eksternaliteter til luften, som kan være relevante at kommunikere. PFAS og klimagasser fra biogasanlæg kan også være relevante at tale om i luftvisionen.

Drøftelse:

PFAS kommer ned med regnvandet og fra affaldsforbrændingsanlæg og kan her være en kilde til problemet. Interessante spørgsmål i forhold til luftbåren PFAS, der kunne rejses, kunne være: Der er diffus forurening med PFAS - Hvad er baggrunds niveauet? Hvor meget er der og hvor kommer det fra? Det bliver lidt svært at lave noget målrettet på luftområdet om PFAS. Vi ved, at det kommer ned med regnvandet – altså kommer PFAS-luftforureningen lige som med anden luftforurening i vid udstrækning fra udlandet og vil være langtransporteret. Hvad baggrundsbelastningen er i dag, og hvad kilderne er, skal først fastlægges, før der kan laves noget indsatspræget - hvis det skal give mening.

En stor kilde kan være affaldsforbrænding. Derfor kunne det være interessant at gribe fat i Amagerforbrænding. **Carsten Fuglsang fra Force kunne være interessant at få til at holde et indlæg på et kommende møde. Erik Taler sammen med Carsten.**

- 6) Orientering om opdateret eksportstatistik for 2022 v Erik Christiansen, DMT
Erik orienterede om eksportstatistikken for 2022 (udkast vedlagt). Der er sket en kraftig stigning i eksporten med ca. 2 mia. kr. i 2022. Det er den største stigning siden vi begyndte at lave eksportstatistikker. Stigningen følger en generel stigning i den danske eksport. Med denne stigning ligger vi pt. over målet i forhold til en fordobling af eksporten i 2023. Det bliver spændende at se om denne stigning kommer til at holde i de kommende år eller der vil komme et dyk. Vedlagt er eksportstatistikken.
- 7) Drøftelse af indlæg om eksportstatistikken v Erik Christiansen, DMT.
Erik har udarbejdet et indlæg fra den tidligere eksportstatistik som var på mødet i januar. Da der fortsat var usikkerhed om tallene for 2022, besluttede vi at vente med at lave artiklen, til vi

var sikre på at tallene holdt. Da dataene nu er på plads, udarbejdes en ny og opdateret artikel som sendes til Clean Tech Watch. Erik deler artiklen, når den er sendt ud. Alle må gerne være behjælpelige med at dele den.

Kjeld orienterede om, at der er kommet salgstal for salg af nye brændeovne. Sammenlignet med 2021 var der sidste år en fremgang i den samlede eksport på 41% primært til europæiske markeder. Eksporten til Tyskland alene steg med 60% i forhold til 2021. Vi skal nok ikke forvente, at der er tale om en blivende tendens. Energikrisen, særligt stigningen i gaspriserne, fik i 2022 efterspørgslen på brændeovne til at eksplodere, og tendensen er fortsat ind i 2023, dog mere afdæmpet. Tvært imod må det forventes, at der inden for 1-2 år kan opstå et vakuum, fordi markederne til dels er blevet mættet. Meget afhænger dog af udviklingen i gaspriserne.

- 8) Præsentation fra MST om MUDP projekter til rensning og overvågning af luftforurening v Rose Staib, MST

Rose præsenterede en oversigt over MUDP projekter, som er vedlagt. Der er igennem de seneste år udviklet rigtig meget teknologi indenfor måling og rensning af luftforurening. Særligt interessant er to fyrtårnsprojekter, som vi vil høre mere om på kommende møder. Dette drejer sig om Maritime emissionsløsninger til danske småfærger og brændeovnsprojektet: Testzone for måling af emissioner fra brændeovne. **Sekretariatet vil høre om projektlederne for begge projekter kunne tænke sig at give et indlæg om projekternes resultater, som efterfølgende kan formidles ud via Luftvisionen.**

- 9) Orientering om nye muligheder for recirkulering af procesluft i industrien v Erik Christiansen, DMT

DMT orienterede om, at nye regler træder i kraft den 1. juli, som giver virksomheder mulighed for at recirkulere procesluft fra f.eks. CNC-maskiner og ventilationsluft indeholdende træstøv i produktionen. Dette betyder, at partikler og andre forurenende stoffer ikke længere skal blæses ud i det fri, men nu kan opsamles og den opvarmede luft genanvendes i produktionen.

- 10) Evt.

Drøftelse af Luftvisionens videreførelse efter udløb af finansieringen maj 2024, tages op på næste møde.